

Terugdringing van dodelijke arbeidsongevallen

Bert Stap
CE-consulent ESV Barneveld

ALS WE OVER ROBOT(MACHINE)VEILIGHEID SPREKEN, DAN HEEFT IEDERE NEDERLANDER ZIJN MENING KLAAR. WANT ZIJN WIJ NEDERLANDERS, ZOALS ALTIJD, NIET HET BRAAFSTE JONGETJE VAN DE EU-KLAS? IS HET NIET ZO, DAT JUUST HET NEDERLANDSE BEDRIJFSLEVEN, OMDAT ZE ZO VOOROP LOPEN, HET ZICHZELF MOEILJK MAAKT OM TE CONCURREREN MET BEDRIJVEN UIT ANDERE EU-LANDEN, DIE HET NIET ZO NAUW NEMEN?

Vaak doet men dit soort uitspraken zonder dat men weet hoe het echt met de robot (machine)veiligheid binnen de Europese Unie of de Benelux gesteld is. Want hoe staat het nu werkelijk met de robot(machine)veiligheid in de Benelux? En hoe is de positie van Nederland binnen de Europese Unie op het gebied van veiligheid? We hopen in dit artikel daar een aantal antwoorden op te geven.

Komen er nog wel dodelijke arbeidsongevallen voor?

Deze vraag mag eigenlijk niet gesteld worden. Om dit standpunt duidelijk te maken even twee krantenberichten van begin februari 2011. Deze berichten staan niet op zichzelf, want regelma-

tig staat er weer een bericht van een dodelijk bedrijfsongeval in de krant. Soms horen we tijden niets en dan opeens is er weer sprake van een krantenbericht. Ook niet verwonderlijk, want er zijn jaarlijks in Nederland nog steeds zo'n tachtig dodelijke arbeidsongevallen. Dat is meer dan één dodelijk ongeval per week. Toch hebben veel managers bij bedrijven (trouwens ook werknemers) de houding van: 'Bij ons zal het wel niet zo'n vaart lopen en bij ons is nog nooit wat gebeurd.' Nu is de harde werkelijkheid dat bij de bedrijven, waar een dodelijk ongeval plaatsvindt, dit ook meestal nooit eerder gebeurd is. Maar de verantwoordelijke manager moet wel met lood in zijn schoenen de achterblijvende familieleden een bijzonder moeilijke

boodschap brengen. Ook op het gebied van veiligheid geldt: resultaten uit het verleden geven geen garantie voor de toekomst.

Kunnen we dodelijke arbeidsongevallen voorkomen?

Heel eerlijk gezegd zullen we ze niet allemaal kunnen voorkomen. Wel kunnen we proberen ze nog verder te verlagen. Als we naar de cijfers kijken, dan zien we in de laatste vijf jaar door een beter veiligheidsbeleid een daling van 120 naar 80 dodelijke ongevallen per jaar. Maar de waarheid is dat het aantal dodelijke ongevallen terugdringen tot nul een utopie is. Altijd bestaat er de mogelijkheid dat, ondanks het feit dat we alle mogelijke veiligheidsmaatregelen getroffen hebben, er door een ongelukkige samenloop van omstandigheden een ongeval met dodelijke afloop ontstaat.

2009	2008	2007	2006	2005	2004
80	92	113	106	117	120

Bron: Jaarverslag arbeidsinspectie

Wat kunnen we wel doen?

We kunnen samen goed nadenken over mogelijke onveilige situaties binnen onze bedrijven of over de risico's van de machines die we leveren. Welke risico's zijn er? Wat kunnen we doen om de risico's te reduceren? Zijn ook onze veiligheidsoplossingen wel 'fail safe' en in sommige gevallen 'hufferproof'? Kunnen veiligheden

De lezing
Robotveiligheid in de Benelux, de stand van zaken

zal op donderdag 26 mei om 14:15 uur plaatsvinden in de Baroniezaal.

overbrugd of uitgeschakeld worden? Volgens een Duits onderzoek komt het bij maar liefst 37 procent van de bedrijven voor dat veiligheidsmiddelen gemanipuleerd worden. Waarom? Tijdwinst, sneller kunnen werken en productieverhoging zijn de meest voorkomende argumenten. Even voor de goede orde, dit geldt niet alleen voor oude machines maar ook voor vijftig procent van de onder CE geleverde machines. Recente studies hebben volgens het wereldwijde ISO aangetoond dat de totale kosten voor individu en samenleving van één enkel ongeval kunnen oplopen tot één miljoen dollar. Terwijl veel risico's zijn te voorkomen door er logisch over na te denken en adequate veiligheidsoplossingen te bedenken. Natuurlijk zijn er ook gevaren die ontstaan bij het werken met machines, die juist inherent zijn aan de bewerking die we willen doen. Een kettingzaag kan men tot een bepaald niveau beveiligen, maar komt ook aan op de deskundigheid en ervaring van degene die er mee werkt. Belangrijk is dan ook dat we allerlei voorwaarden stellen aan het veilig gebruik van de betreffende machine. Maar ondanks dat komen ongevallen ook voor bij ervaren en deskundige mensen. In hoeverre speelt dan routine en vermoeidheid een rol?

Wie zijn meestal de veroorzakers van het leed?

Uit onderzoek van het ministerie van SZW blijkt dat ongeveer vijfduizend bedrijven in Nederland met meer dan vijftig medewerkers goed zijn voor veertig procent van de arbeidsongevallen. Maar ook dat ze verantwoordelijk zijn voor zeventig procent van de dodelijke ongevallen. Het is goed om eens na te denken over wat hier de oorzaak van zou kunnen zijn. Een opvallend

gegeven hierbij is dat het grootste deel van de dodelijke arbeidsongevallen niet bij de jongere medewerkers, maar bij de oudere medewerkers (55-64 jaar) voorkomt.

Hoe staat het dan met de positie van Nederland binnen de Europese Unie?

Voor hen die zeggen dat we bovenaan staan en heel erg voorop lopen, een teleurstelling: we halen maar gedeeltelijk het podium. Bij de arbeidsongevallen moeten we het doen met een zesde plaats bij de top vijftien landen van de Europese Unie en met een derde plaats op het gebied van de dodelijke ongevallen (bron: Eurostat. 2004 #referentie 8737). Voor degenen

die verdere cijfers op prijs stellen: in Nederland hadden we in 2005 230.000 arbeidsongevallen waarvan 117 dodelijk. Vertaald in kosten bedraagt dit ongeveer driehonderd miljoen euro aan medische- en verzuimkosten. In april 2010 blijkt uit een onderzoek van het Nederlands Centrum voor Beroepsziekten/AMC, op verzoek van het FNV, dat we in Nederland spreken over drieduizend mensen die sterven als gevolg van hun werk. Dit is inclusief de 825 doden door hart en vaatziekten ten gevolge van een te hoge werkdruk. Wel heel andere cijfers dan wij van het ministerie van SZW en uit Europa te zien krijgen. Waarschijnlijk zijn de laatste cijfers het betrouwbaarst. De onderzoekers spreken dan ook van een falend arbeidsomstandighedenbeleid.

Kan een initiatief als het RAB Robotics Safety Mark hier iets aan verbeteren?

Tijdens het Vision & Robotics congres in mei zal deze vraag beantwoord worden en zullen er nog meer gegevens over veiligheid naar voren worden gebracht. Maar ook de vraag over wat u kunt doen op het gebied van veiligheid zal zeker aan de orde komen.

